

336.2(497.11)"1837"(093.2)

Др Радомир Ј. ПОПОВИЋ
историчар
Историјски институт, Београд
radomir.popovic@iib.ac.rs

ИЗВЕШТАЈ О ПРИКУПЉЕНОМ ПОРЕЗУ И АРЕНДАМА У ЧАЧАНСКОМ ОКРУЖИЈУ ЗА ЂУРЂЕВСКО ПОЛУГОЂЕ 1837. ГОДИНЕ

АПСТРАКТ: У раду је кријички приређен извештај окружној суду у Чачку (Исправничештво Округу Чачанској) државној блајатни Кнежевине Србије (Главно казначејство) из септембра 1837. године. Документ се чува у збирци Поклони и ошкун Државној архива Србије. У њему су приказани државни приходи у Чачанском округу за порески обрачунски период од маја до новембра 1837. године. У раду је указано на значај увођења новог пореског система у Кнежевини Србији 1835. године као преломног догађаја у коначном укидању феудалних односа у земљи. Приказана је и описана структура прикупљених државних прихода у Чачанском округу: порез, таксе на касарнице, ваге, скеле, механе и таксе на закуп државној земљишта (алије, суваши и закосу). Укупно је у Чачанском округу за Ђурђевско полутопије 1837. године прикупљено 234.827 гроша и 26 њара.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: порез, аренде, Чачанско округује, Ђурђевско полутопије, 1837, Главно казначејство, извештај.

Порески систем успостављен у Србији половином 1835. године означио је крај османског феудалног поретка и успешан завршетак Српске револуције.¹ До Ђурђевског пореског полутопија 1835. године српски сељак је био оптерећен феудалним обавезама према спахијама (спахијска главница, десетак од усева, порез на казан, воденицу, жир, сено, свиње, вино и кошнице), према турској држави – од 1833. године те обавезе је преузела српска држава (харач, султанска главница и чибук) – и, коначно, према српској држави (порез, свештенички порез, народни прирез). Један од захтева учесника Милетине буне који је усвојен на Сретењској скупштини у Крагујевцу 1835. године био је да се сва финансијска и натурална давања сједине у једин-

ствену пореску суму. Кнез Милош је 15. јула 1835. године² у циркулару окружним исправничествима прописао поступак прикупљања пореза. На основу пописа становништва из 1834. године састављени су изводи пореских обвезника за сваки срез у Србији. Спискови су из Крагујевца, престонице Србије, разаслати у седамнаест окружних исправничестава, одатле среским капетанима у сваком округу и на крају сеоским кметовима.³

Дакле, од Ђурђевског полутопија 1835. године уместо 25 различитих пореских и феудалних ставки које су наплаћиване од

[1] Радош Љушић, *Тумачења Српске револуције у историографији 19. и 20. века* (Београд: СКЗ, 1992).

[2] Датуми у уводном делу чланка дати су по грегоријанском, а у тексту приређеног документа по јулијанском календару.

[3] Радош Љушић, *Кнежевина Србија 1830–1839* (Београд: САНУ, Посебна издања књига DLXX, Одељење историјских наука, књ. 12, 1986), 67; Радомир Ј. Поповић, „Циркулар исправничества шабачког среским капетанима о прикупљању Ђурђевског пореза 1835. године”, *Мешовића грађа Miscellanea XXXV* (2014), 81-92.

српских држављана, уведен је јединствен порез у висини од шест талира (шездесет гроша или два и по дуката).⁴ Половина те суме наплаћивана је о Ђурђевдану, а друга половина о Митровдану.⁵

Историчар Радош Љушић утврдио је да је финансијско оптерећење српског сељака увођењем обједињеног пореза 1835. године било једнако горе поменутиим феудалним и пореским обавезама.⁶ Међутим, предност новог пореског система била је у томе што је укинута шаренило пореских давања, а мана што није била уведена правичнија расподела према имовном стању пореских обвезника. Већ је Народна скупштина одржана о Спасовдану 1837. године у Крагујевцу расправљала о праведнијој расподели пореза. Неповољност новог пореског система била је и та што су натурална давања, која је сељак лакше подносио, замењена новчаним обавезама.⁷

Документ у прилогу овог рада, извештај Исправничества Окружија чачанског Главном казначејству од 3. септембра 1837. године о прикупљеном порезу и арендама за Ђурђевско полугодиште (мај-новембар) 1837. године у Чачанском окружију похрањен је у збирци Поклона и откупа Државног архива Србије, кутија 3, број 52. Документ је део већег предмета у којем се налази преписка Исправничества Окружија чачанског са Управитељним совјетом Књажества Србије.⁸

[4] Просечне цене пољопривредних производа у Србији 1838. године, при чему је један грош вредео 40 пара, биле су: килограма пшенице 0,28 гроша, килограма екемецијског хлеба 0,31 грош, једног јагњета 17,5 гроша, једне краве 113 гроша, дебеле свиње 115 гроша, једне овчије коже 8 гроша (Лука Мркобрада, *Устџавобранишељска Србија кроз крешање цена и шривовину*, Београд: Задужбина Андрејевић, 2018, 102).

[5] Р. Љушић, *Кнежевина Србија*, 66-67.

[6] Исто, 70-71.

[7] Мита Петровић, *Финансије и устџанове обновљене Србије до 1842*, I (Београд 1901), 350-351.

[8] Документ показује да су у пословима око разрезивања и прикупљања пореза руководили Управитељни совјет и Главно казначејство. „Државна благајна имала је нарочити протокол „Порезорасполагателни“, у којем је према извршеном попису 1835. године од стране среских старешина, заводила округе, срезове редом са означеним фактичким бројем пореских лица која плаћају порез, као и бројем лица ослобођених од пореза,

Ми смо се определили да приредимо извештај које је Исправничество чачанско упутило Главном казначејству (државној благајни). У извештају Управитељном совјету, међутим, Исправничество је представило структуру прикупљених прихода у Чачанском окружију за Ђурђевско полугодиште 1837. године: порез на 7.479 ½ пореских обвезника (по 3 талира) за пола године – 224.385 гроша; приходи од аренди касапнице чачанске за пола године – 750 гр. и 5 пара и аренда касапнице карановачке 751 грош и 10 пара; приходи од аренди кантара чачанског – 150 гроша и кантара карановачког 350 гроша; приходи од аренди скеле ковачке 666 гроша и 26 пара, скеле дљинске 100 гроша; приходи од такси на 80 механа у Чачанском окружију по 30 гроша 2.400 гроша и на једну механу 15 гроша; приходи од закупа алија, сувата и закоса 5.259 гроша и 29 пара. Укупно је у Чачанском окружију за Ђурђевско полугодиште 1837. године на име пореза и разних аренди прикупљено 234.827 гроша и 26 пара.⁹

Чачанско окружије 1837. године чинило је пет срезова: Драгачевски, Подибарски, Самаилски (касније Карановаки), Трнавски и Студенички. Окружије је било део Моравско-подринске војне команде којом је управљао Јован Обреновић.¹⁰ Среске старешине као носиоци полицијске и војне власти били су ангажовани на прикупљању пореза у свом срезу.¹¹ Исправничество чачанско као окружни судско-управни орган прикупљени порез из целог округа (уз пратеће извештаје)

и са одређеном сумом целокупног полугодишњег пореза, с којим је задужен цео округ“ (М. Петровић, *нав. дело*, 349).

[9] Државни архив Србије (даље: ДАС), Поклони и откупи (даље: ПО), 3-52.

[10] На платном списку Моравско-подринске команди налазили су се Гаврило Марковић ађутант Јована Обреновића и секретар Василије Симић (ДАС, Главно казначејство (даље: ГК), Протокол чиновноплатни 1835-1838, мкф, рол. бр. 4).

[11] У Срезу трнавском, Милосав Сокић и писар Лазар Трнавца; у Срезу драгачевском, Милован Недељковић и писар Милош Поповић; у Срезу самаилском, Ристо Јовановић и писар Мирко Димитријевић; у Срезу студеничком, Лазар Тошић и писар Арсен Николић; у Срезу подибарском, Сава Станојевић и писар Петар Ђорђевић (ДАС, ГК, Протокол чиновноплатни 1835-1838, мкф, рол. бр. 4).

упућивало је Главном казначејству и Управитељном совјету.¹²

Порез је био најважнија и највећа ставка државних прихода. У табели испод представљени су број пореских глава и сума,

изражена у грошима, прикупљеног пореза у Чачанском окружију од 1836. до 1838. године. Табела показује да је највише пореских обвезника у том окружију било управо у Ђурђевском полугођу 1837. године.¹³

Табела 1: Пореске главе и сума прикупљеног пореза у Чачанском окружију 1836–1838. године

	Број пореских глава (по 30 гроша)	Гроша
Ђурђевско полугодиште 1836.	6.777	203.310
Митровско полугодиште 1836.	6.922 1/2	207.675
Ђурђевско полугодиште 1837.	7.479 1/2	224.385
Митровско полугодиште 1837.	7.436	223.205
Ђурђевско полугодиште 1838.	7.424	222.720
Митровско полугодиште 1838.	7.323 1/2	219.705

Када се зна да је у Србији у Ђурђевском полугођу 1837. годину било уписано 127.149 пореских обвезника, од којих је на име пореза наплаћено 3.814.855 гроша, удео пореза прикупљеног у Чачанском окружију у укупној суми износио је 7,05%.¹⁴

Порез је због монетарног шаренила које је у то време владало у Србији сакупљан у османским и аустријским златним (аустријски дукат, полумамудија, суверин („соферин")), сребрним (талир, фундук, урубија, адлија, диреклија, слепак, алтилуц, рубља, талир орлаш, здрави цванцик, полуцванцик, ићилуц, бешлук, јузлук) и бакарним монетама (марјаш и грошић).¹⁵ Вредност свих монета у оптицаја срањивана је према турском грошу, званичној монети у Османском царству. Кнез Милош је после добијања хатишерифа 1833. године у тежњи да повећа

државне приходе, а да порез номинално не повећава, оборио вредност гроша и установио горњи, тзв. „чаршијски“, „први“, „цариградски“ и „порески“ или „други“, „долњи“, „ниски“ курс гроша. Први курс је везан за званичну вредност турског новца, док је порески обрачунаван у односу на аустријски талир.¹⁶

Приложени документ значајан је и због тога што је у њему пописано државно земљиште у Чачанском окружију: алије, сувати и закоси. Алије су ненасељени простори обрадивог или необрадивог земљишта између сеоских атара. Престанком феудалних односа алије су указом из 1833. године проглашене за државно земљиште које је корисницима давано под закуп, а приход од њих се сливао у државну касу. Истовремено, алије су служиле за насељавање досељеничког становништва и временом су заузеле

[12] Чиновници Исправништва чачанског 1837. године били су Димитрије Мацаревећ, цели капетан, Милинко Ђорђевић, полукапетан, Јован Печеновић, секретар, Јован Нинић писар и практикант Јован Стевановић и Данило Динић (*Исто*).

[13] М. Петровић, *н. г.*, 466.

[14] М. Петровић, *н. г.*, 467.

[15] Исто, 532-533.

[16] Један порески грош вредео је као два чаршијска гроша, понекад и више. Будући да је трибут који је Србија давала Порти био одређен на 2,3 милиона гроша, умањењем његове вредности, државна каса је на име исплате трибута по званичном курсу, само у раздобљу од 1837. до 1842. била на добитку за преко седам милиона пореских гроша (М. Петровић, *н. г.*, 527-529); Л. Мркобрада, *н. г.*, 20-21.

и прешле у приватни посед.¹⁷ Посебне категорије државног земљишта које је издавано под закуп представљали су сувати (ливаде за испашу стоке) и закоси (планинске ливаде које су кошене).

Такса на држање механа установљена је у Србији пре 1830. године.¹⁸ У Чачанском окружију било је 1836. (99), 1837. (81), а 1838. године 63 механе. Такса за држање механе на годину дана износила је 30 гроша. Године 1837. само је од извесног Николе Јовановића Топала из Чачка због власниковог инвалидитета наплаћена такса од 15 гроша.

Продаја сировог меса подлежала је, такође, опорезивању. У Србији је тридесетих година 19. века било укупно 29 места, колико и варошких општина, у којима се продавало сирово месо, а од купаца касапница наплаћивана аренда. На име тзв. касапске аренде у Србији је 1837. године наплаћено 64.280 гроша и 17 пара. У Чачанском окружију наведена аренда је наплаћена од Радивоја Стефановића и Преше Илијића из Чачка и Стефана Новаковића из Карановца.¹⁹

Такса за пружање услуге мерења и држање ваге (кантара) у варошима наплаћивана је од купаца кантара. Средином тридесетих година 19. века у Србији је било укупно тридесет купаца кантара. У државну بلاгајну од кантарске аренде 1837. године слило се 30.713 гроша и 3 паре.²⁰ Закупци кантара и уједно касапнице у Чачку били су горепоменути Радивоје Стефановић и Преша Илијић, а у Карановцу Ђока Мојсиловић.

Извештај је саставио Јован Печеновић, секретар Исправништва Окружија чачанског. О њему се зна толико да је рођен у Новом Саду 1810. године, где је завршио гимназију. Попут бројних Срба из прека, у потрази за службом, дошао је у Србију 1834. године. Будући да је знао немачки и латински језик

ангажован је прво као писар, па секретар разних државних надлештава. Четрдесетих и педесетих година 19. века био је секретар окружних судова у Шапцу и Београду.²¹

Иако писан предвуковском азбуком, текст је састављен у духу српског језика, с минималном употребом русизама и словенизама, па су због тога наше интервенције биле минималне. Текст је транскрибован на савремену азбуку и прилагођен важећим правописним нормама, при чему се пазило да се очува његова изворност.

Исправништво Окружија чачанског – славному Главному казначејству народному
Н^о 2.243. 22. августа 1837. у Чачку²²

По претписанију високославанао Књажско-српског Управителног совјета под 4. јунија т. г. Н^о 1.994 (А) покупило је Исправништво ово, како овај ђурђевски данак на 7.479½ данак плаћајући глава наодећи се у Окружију овдашњем, по 30 гроша ниски на главу, свега 224.385 гроша, тако и све аренде као: полугодишњу аренду касапница, кантара, скела и меана и годишњу аренду алија, сувата и закоса, које се у окружију његовом наоде, које је наплаћене, и то прво данак, по приложеним нотама²³ пара срески старешина са генералном нотом исти пара приложеном под А, пошиље Исправништво по члену свом г. Димитрији Маџаревићу с одношењем овим славному Главному казначејству, с том дужном молбом, да оно о точном пријемању послати пара, Исправништво ово извести не пропусти.

К овому, по истому именованом члену свом пошиље Исправништво ово славному Казначејству по приложеном списку под Б полугодишњу аренду касапница, кантара, скела у суми 2.768 гроша и 1 пара.

[17] Р. Љушић, *н. г.*, 58–59.

[18] М. Петровић, *н. г.*, 383–384.

[19] Исто, 386.

[20] М. Петровић, *н. г.*, 386–387.

[21] ДАС, ПО, 89–4.

[22] ДАС, ПО, 3–52.

[23] Рачуница, списковима

По списку под В полугодишњу аренду меана у суми 2.415 гроша.

Под Г годишњу аренду алија, сувата и закоса наодећи се у окружију овдашњем у суми 5.259 гроша – 20 [пара]

свега у суми, без данка 10.442 гроша и 21 пара.

Као што нота исти пара под Д приложена сведочи службено исто умољавајући, да оно о точном пријимању исчислене суме аренде Исправничества квитирати²⁴ изволи.

На послетку, не изоставља Исправничество славному Казначејству и то до знања доставити, да је Његово Сијатељство, дивизиони генерал и војени Моравско-подрински командант, милостиви господар, Јован Т. Обреновић из истог данка своју полугодишњу плату састојећу се у 3.500 талира од Исправничества наплатити изволео, и то у 1.458 дуката цесарски и 8 гроша ниски пара, као што и квита његова овде у оригиналу под Е приложена засведочава.

Исправничества член, полукапетан, Милинко Ђорђевић
Исправничества секретар, Јован Печеновић.

Генерална нота пара од покупљеног овог полугодишењег Ђурђевског данка, сирјеч,²⁵ од Ђурђевдана до Митровадне текуће 1837. године на 7.479^{1/2} данак плаћајући глава наодећи се у Окружију чачанском, по 30 гроша, свега 224.385 гроша

Число ²⁶ монета	Наименованије монета ²⁷	Цена		Сума ниски	
		гроша	пара	гроша	пара
3.752 ½	дуката ћесарски	24	/	90.060	
4 ½	[дуката] у соферинима	23	/	103	20
520 ¾	игрмилука	10	/	5.027	20
109	полумамудија	13	/	1.417	
5	фундука	16	/	80	
59	урубија	4	/	236	
62	адлије	8	/	496	
4½	стамбола	12	/	54	
6	мисира	11	/	66	
1.4441/4	диреклије	10	12	14.875	31
20	талира крсташа	10	30	215	
19	слепака	9	/	171	
19½	рубљи	7	20	146	10
1609½	талира орлаша	10	/	16.095	
35.995	цванцика здрави	1	26	59.391	30
2.312	полуцванцика	/	33	1907	16

[24] Издати квиту, потврду; потврдити

[25] То јест

[26] Број

[27] Називи

7.498	цванцика бушени	1	24	11.996	32
1.543	полуцванцика	/	32	1.234	16
2.214	ићилука	5	/	11.070	
3.042	бешлука	2	20	7.605	
75	јузлука	6	/	450	
4693/4	алтилука	3	/	1.409	10
5	марјаша велики	1	5	5	25
3	грошића	/	7		21
/	у грошевима турским и ситним парама	/	/	91	9

Сума: 224.385

№ 2243.

22. августа 1837. у Чачку Исправничества член, полукапетан, Милинко Ђорђевић
Исправничества секретар, Јован Печеновић.

Нота пара од покупљени полугодишњи аренда, као меанске, кантара, касапница и скела и целогодишње аренде од сувата, алија, закоса находећи се у Окружију чачанском ове 1837. године

Число монета	Наименованије монета	Цена		Сума ниски	
		гроша	пара	гроша	пара
197	дуката ћесарски	24	/	4.728	/
154	игрмилука	10	/	1.540	/
1/2	станбола	/	/	6	/
2	урубије	4	/	8	/
43/4	адлије	8	/	38	/
3	полумамудије	13	/	39	/
1/2	крсташа	/	/	5	15
11/2	слепака талира	/	/	13	20
1/2	грчког [талира]	/	/	2	/
28	талира орлаша	10	/	280	/
30	диреклија	10	12	309	/
718	цванцика небушени	1	26	1184	28
170	полуцванцика	/	33	140	10
315	цванцика бушени	1	24	504	/

104	полуцванцика	/	32	83	8
123	ићилука	5	/	615	/
9	јузлука	6	/	54	/
305	бешлука	2	20	762	20
53	стопарца	1	10	66	10
6	алтилука нови	3	/	18	
/	у турским парама	/		44	28
1	марјаш и ситни	/	/	1	2

Сума : 10.442 21

№ 2243.

22. августа 1837. у Чачку Исправничества член, полукапетан, Милинко Ђорђевић;
Исправничества секретар, Јован Печеновић.

Списак аренди

као кантара, касапница и скела

находећи се у Окружију чачанском од који је покупљена ова полугодишња т. ј. од
Ђурђева до Митровадне 1837. аренда

Наименованије		полугодишње		целогодишње	
		ниски			
Аренди	Арендатора	гроша	пара	гроша	пара
1. Касапнице чачанске	Радивоје Стефановић, Периша Илијић	1.500	10	750	5
2. [Касапнице] карановачке	Стеван Новаковић	1502	20	751	11
1. Кантара чачанског	Радивоје Стефановић, Периша Илијић	300	/	150	/
2. [Кантара] карановачког	Ђоко Мојсиловић	700	/	350	/
1. Скеле ковачке	Симо Молеровић, Величко Маринковић	1.333	12	666	26
2. [Скеле] дљинске	Милан Недељковић	200	/	100	/

Сума: 5.536 2 2.786 1

№ 2243.

22. августа у Чачку Исправничества окружија чачанског член,
полукапетан, Милинко Ђорђевић
Исправничества секретар, Јован Печеновић.

Списак

меана налазећи се у Окружију чачанском и наплаћене од арендатора ово полугодишње
т. ј. од Ђурђева до Митровадне текуће 1837. године аренде по 3 талира

Число меана	Име и презиме и место пребивања меанџија	ниски	
		гроша	пара
1.	Гајо Петровић из Чачка	30	/
2.	Симо Сврачковац [из Чачка]	30	/
3.	Павле Стевановић [из Чачка]	30	/
4.	Илија Станковић [из Чачка]	30	/
5.	Коста Јовановић [из Чачка]	30	/
6.	Васо Игњатовић [из Чачка]	30	/
7.	Спасоје Недељковић [из Чачка]	30	/
8.	Милован Буквић [из Чачка]	30	/
9.	Мартин Вукадиновић [из Чачка]	30	/
10.	Периша Илијић [из Чачка]	30	/
11.	Вукота Стојановић [из Чачка]	30	/
12.	Никола Јовановић [из Чачка]	15	/
13.	Милош Андрић [из Чачка]	30	/
14.	Вујо Станковић [из Чачка]	30	/
15.	Милан Кличанин [из Чачка]	30	/
16.	Коста Дмитровић [из Чачка]	30	/
17.	Луко Рајковић [из Чачка]	30	/
18.	Томо Томашевић [из Чачка]	30	/
19.	Ристо Ђенадић [из Чачка]	30	/
20.	Панто Хаџић [из Чачка]	30	/
21.	Марко Андоровић [из Чачка]	30	/
22.	Павле Нешковић [из Чачка]	30	/
23.	Милован Кличанин [из Чачка]	30	/
24.	Петар Бојић [из Чачка]	30	/
25.	Јелисавка удовица Тешића [из Чачка]	30	/
26.	Јанко Јанковић [из Чачка]	30	/
27.	Иван Трнавац [из Чачка]	30	/
28.	Вукашин Даниловић [из Чачка]	30	/
29.	Вида удовица Кандића [из Чачка]	30	/
30.	Мишо Бугарин [из Чачка]	30	/
31.	Дамјан Лончаревић [из Чачка]	30	/
32.	Вучић Мајсторовић [из Чачка]	30	/

33.	Ружица удовица п. Радована из Трнавe	30	/
34.	Ђоко Перуничих из Слатине	30	/
35.	Павле Петрових из Заблаћа	30	/
36.	Стеван Ерић [из Заблаћа]	30	/
37.	Радивоје Красо из Петњице	30	/
38.	Никола Милорадовић из Атенице	30	/
39.	Јоксим Дивљаковић из Марковца	30	/
40.	Петроније Величих из Каоне	30	/
41.	Јован Маринковић из Дљина	30	/
42.	Јаблан Коминац из Карановца	30	/
43.	Василије Бучанин [из Карановца]	30	/
44.	Јованче Станић [из Карановца]	30	/
45.	Вукоман Берберин [из Карановца]	30	/
46.	Ђорђе Пелцар [из Карановца]	30	/
47.	Пајо Црвчанин [из Карановца]	30	/
48.	Јевђеније Митрових [из Карановца]	30	/
49.	Јевђеније Самаилац [из Карановца]	30	/
50.	Мијаило Узун [из Карановца]	30	/
51.	Радосав Сувочешмак [из Карановца]	30	/
52.	Рајко Словић [из Карановца]	30	/
53.	Глишо Илижих [из Карановца]	30	/
54.	Милан Силистријевић [из Карановца]	30	/
55.	Милија Чотих [из Карановца]	30	/
56.	Ристо Сандих [из Карановца]	30	/
57.	Крсто Јованових [из Карановца]	30	/
58.	Јован Ђорђевић [из Карановца]	30	/
59.	Паун Кнежевић [из Карановца]	30	/
60.	Ђорђе Врањалија [из Карановца]	30	/
61.	Максим Барјактар [из Карановца]	30	/
62.	Миладин Мијаиловић [из Карановца]	30	/
63.	Вукмир Вукушићанин [из Карановца]	30	/
64.	Пајо Глиших [из Карановца]	30	/
65.	Јанко Бошњак [из Карановца]	30	/
66.	Ристо Ђилас [из Карановца]	30	/
67.	Ристо Крчових [из Карановца]	30	/
68.	Стеван Тупаљ [из Карановца]	30	/
69.	Коста Говчевић [из Карановца]	30	/
70.	Симо Јамалија [из Карановца]	30	/

71.	Панто Калуђеровић [из Карановца]	30	/
72.	Влајо Ранковић [из Карановца]	30	/
73.	Вук [Ранковић] [из Карановца]	30	/
74.	Пантелија Миличић [из Карановца]	30	/
75.	Гашо Павловић [из Карановца]	30	/
76.	Стојан Крстић [из Карановца]	30	/
77.	Паун Црномудан [из Карановца]	30	/
78.	Недељко Лешић из Самаила	30	/
79.	Мијаило Врећић из Мрсаћа	30	/
80.	Милоје Пазарац [из Мрсаћа]	30	/
81.	Милић Жељезничанин из Драгинића	30	/

Сума: 2.415

Примјечаније:²⁸ Од Николе Јовановића Топала из Чачка означеног под числом 12 наплаћено је само 15 добри гроша из узрока што је сакат у ногу и сасвим сиром.

Н° 2243.

21. августа 1837. у Чачку

Исправничества член,

полукапетан Милинко Ђорђевић;

Исправничества секретар, Јован Печеновић.

Списак

алија, сувата и закоса наодећи се у Окружију чачанском

Срез драгачевски

Текућа Н°	Наименованије			Име и презиме и место рођења арендатора	годишњу аренду	
	алије	сувата	закоса		ниски	
					гроша	пара
1.			Толишница	Обрад Пајовић и сељани села Каоне	580	
2.		Берберово поље		Гиле Црвчанин и Јевђеније Дмитро- вић из Карановца	537	20
3.		Рзиње		Лазар Спасојевић из Осаонице	160	
4.		Црна бара		Величко Вукојевић с ортацима из Студинога	260	20
5.		Субашина ливада		Милосав Зарић из Дубца	22	20
6.		Борова страна		Милутин Пуза из Петњице, Мило- сав Перуничкић из Слатине и Вукосав Симеуновић из Тавника	275	
7.			Ливада у селу Лиси	Богих Комадина, кмет села Лисе	25	

[28] Примедба

Срез подибарски

Текућа Н°	Наименованије			Име и презиме и место рођења арендатора	годишњу аренду	
	алије	сувата	закоса		ниски	
					гроша	пара
8.	Магалиница и добре стране			Симо Зарић из Кнића и Величко Љаљевић из Милочаја	560	

Срез самаилски

Текућа Н°	Наименованије			Име и презиме и место рођења арендатора	годишњу аренду	
	алије	сувата	закоса		ниски	
					гроша	пара
9.			Суве чешме, Исакље, трије стјене и Околац	Симо Матовић из Богутовца са сељанима својима	182	5
10.			Заглавци и један крај Крајске	Аксентије Марковић из Рође- вића и Стеван Новаковић из Карановца	180	
11.			Крајска	Стеван Новаковић из Карановца	180	
12.			Липље и Бјеле стјене	Мијаило Радојевић из Самаила	287	20
13.			Добри до, Превој и Кошариште	Никола Ћосовић из Пекчанице с 5 кућа сељана своји	185	
14.			Брезјак	Лазо Ђорђевић из Пекчанице	70	30
15.			Столни до	Петар и Васо Ћосовић из Пекчанице	170	20

Срез студенички

Текућа Н°	Наименованије			Име и презиме и место рођења арендатора	годишњу аренду	
	алије	сувата	закоса		ниски	
					гроша	пара
16.		Мекоте у Четерну		Тодор Коминац из Карановца	405	
17.	Бошњане			Милован Џода из Рудна	113	10
18.	Зимовник трнавски			Вукоман Станишић из Тржаве	60	
19.	Љута ливада код Кадијине воде			Сретен Ковачевић из Грајића	15	
20.	Ајдучко брдо			Петар Јанковић из Ајдучког брда	30	
21.			Јелен пољана у Радочелу	Петроније Милијићанин из Милијића с родбином својом	162	20
22.			Забрђе и Бле- кино брдо	Борисав Јанковић из Годовика	50	
23.	Бинићско поље			Петар Букара, Василије Радаковић и Иван Томовић с 15 кућа сељана села Бинића	35	
24.			Велика ливада	Радоња Стевановић с једним ортаком	45	
25.	Варево			капетан студенички Лазар Тошић	250	
26.			једна поло- вине Крчине у Радочелу	Јован Миленковић из До[л]ца ²⁹	152	20
27.			ливада у Добром долу	Петар Радојевић с 3 ортака	30	
28.	Дебели јасен у Чемерку			Милоје Поповић из Мрсаћа, Петроније Милетић из Врдила, Милош Сенићанин из Адрана, Лазар Спасоје- вић из Осаонице и Милоје Радунковић из Врдила	200	
29.	Власовско поље			капетан студенички Лазар Тошић и Миласав Вујанац из Гостирадића ³⁰	35	

Сума: 5.259 25

Примјечаније 1. Једна половина закоса „Крчине“у Рудну додана је по претписанију високославног Књажеско-српског Управителног совјета од 30. јунија 1837. године Н° 2.488

[29] У документу: Дооца

[30] Једно од четири засеока села Биоци у Срезу студеничком, Округу чачанском (Речник географско-статистички Србије, саставио Јован Гавриловић, Београд: Култура Књижевно-издавачка задруга, Историјски институт САНУ, 1994), 14.

А под баштину Вукоману Џоди из Рудна и зато се аренда од гроша 50, пара 20 ниски, наплатити забрањује.

Примјечаније 2. Закос Топлица по претписанију високославног Књажеско-српског Управитленог свјета од 12. јулија 1837. године Н° 2.820 А уступљена је Милосаву Вукомановићу из Богutowца, живећем на истој с 3 данак плаћајуће главе, под тим условијем, да обични десетак донде давати имају, докле они исти закос за себе не откупе, по чему се аренда годишња за Топлицу состојећа се у ниски 68 гроша и 15 пара одбија.

Примјечаније 3. По истом претписанију од 12. јулија т. г. Н° 2820 А плаћа на Катуншита и Красином брду насељени Мартин и Младен Милутиновић, Драгић, Милутин и Арсеније Мутановић обични десетак, докле исте алије за себе не откупе, који откуп определиће правитељство својим временом.

Н° 2243

22. августа 1837. у Чачку

Исправничества окружија чачанског член, полу
капетан, Милинко Ђорђевић

Исправничества секретар, Јован Печеновић.

Извори:

Државни архив Србије, Поклони и откупи, 3-52; 89-4
ДАС, Главно казначејство Протокол чиновноплатни
1835-1838, мкф. рол. бр. 4

Литература:

Љушић Радош. Кнежевина Србија 1830-1839. Београд: САНУ, Посебна издања књига DLXX, Одељење историјских наука, књ. 12, 1986.

Љушић Радош. Тумачења Српске револуције у историографији 19. и 20. века. Београд: СКЗ, 1992.

Мркобрада Лука. Уставобранитељска Србија кроз кретање цена и трговину. Београд: Задужбина Андрејевић, 2018.

Петровић Мита. Финансије и установе обновљене Србије до 1842, I. Београд 1901.

Поповић Радомир Ј. „Циркулар исправничества шабачког среским капетанима о прикупљању Ђурђевског пореза 1835. године”. *Мешовића траја Miscellanea XXXV* (2014), 81-92.

REPORT ON COLLECTED TAXES AND RENTS IN THE ČAČAK DISTRICT FOR THE SUMMER SEMESTER 1837

The paper critically interprets the report of the District Court in Čačak (*Ispravničestvo Okružija čačanskog*) to the State Treasury of the Principality of Serbia (Main Treasury) from 3 September 1837. The document is kept in the collection of Gifts and Purchases of the State Archives of Serbia, number 3–52. The state revenues collected in the Čačak district for the summer semester were as follows: personal taxes, paid by each adult man, taxes for keeping

butcher shops, scales, ferries and taverns, as well as taxes from the lease of state land (uninhabited estates, pastures and meadows). A total of 234,827 *groschen* and 26 *para* were collected in the name of taxes and various leases. The most important item of state revenues in the Čačak district was personal tax: out of 7,479 and one half of taxpayers, 224,385 *groschen* were collected. The share of personal tax in relation to other income was 95.5%.

Radomir J. POPOVIĆ, PhD

LE COMPTE RENDU SUR L'IMPÔT RECUEILLI ET LES FERMAGES DANS LA CIRCONSCRIPTION DE CACAK DURANT LE PREMIER SEMESTRE DE DJURDJEVO DE L'ANNÉE 1837

Dans cette étude de manière critique fut effectué le compte rendu du Tribunal de la région de Cacak (Rectitude de la circonscription de Cacak) du Trésor public du Royaume de la Serbie (Chaudronnier principal) du 3 septembre de l'année 1837. Ce document se trouve dans le recueil Cadeau et rachats des Archives publiques de la Serbie, numéro 3-52. Les revenus publics recueillis dans la circonscription de Cacak pour le semestre de Djurdjevo furent les suivants: impôt personnel, que payait chaque homme adulte, les taxes (fermages) pour

la maintenance des boucheries, des balances, des bacs, des auberges et des taxes de location de terres publiques (terres désertes, alpages et terrains inclinés). En tout, au nom des impôts et de diverses fermages furent recueillies 234.827 pièces de monnaie et 26 cents. L'élément le plus important des revenus publics dans la région de Cacak fut l'impôt personnel: de 7 479 et d'une moitié des imposables recueillies furent de 224.385 pièces de monnaie. La part de l'impôt personnel par rapport aux autres revenus remonta à 95,5%.

Radomir J. POPOVIC, Dr